

Pannewitz Julius von (1788-1867)

Założyciel Śląskiego Towarzystwa Leśnego

Urodził się 21 sierpnia 1788 roku w Bukowinie Bobrzańskiej (Nieder-Buchwald) koło Żagania (Sagan), w rodzinie majora Juliusa von Pannewitza i Charlotty von Stosch. Pierwsze nauki pobierał w rodzinnym domu, a ponieważ od dzieciństwa kochał las i chciał zajmować się leśnictwem, w wieku 14 lat rozpoczął naukę u leśniczego Proske, który gruntownie i wszechstronnie zapoznał go z wszystkimi aspektami leśnictwa. Była to jego jedyna szkoła, a całą swoją rozległą wiedzę fachową przyswajał sobie później samodzielnie.

Śląskie władze leśne szybko zwróciły uwagę na zdolnego młodzieńca, jednak wojna w roku 1806 odciągnęła go na dłużej od spraw zawodowych. Pełnił w tym roku niewdzięczną funkcję oficera werbunkowego i dostarczał broń, amunicję oraz żywność do twierdzy w Świdnicy (Schweidnitz). W roku 1807 zatrudniony został w kamerze wojenno-dominialnej w Kłodzku (Glatz), zaś po zawarciu pokoju w Tyłży przeniesiony został do Głogowa (Glogau) jako referendarz leśny, jednak zatrudniono go tam w komisji podatkowej, a po przeniesieniu do Legnicy zajmował się sprawami likwidowanych klasztorów.

W roku 1811 jako asesor leśny wyjechał do Królewca (Königsberg), ale i tu na pierwszym miejscu stawiano sprawy militarne i Pannewitz, jako urzędnik intendenty, pomaszerował z korpusem Yorka do Rosji. Nie inaczej wyglądało jego życie po przeniesieniu do Starogardu Gdańskiego (Preussisch Stargard), a później do Gumbinnen (obecnie Gusev w obwodzie kaliningradzkim), gdzie w roku 1813 zorganizował złożony ze swych podwładnych oddział pospolitego ruszenia. W tym samym roku ożenił się z Marią Luizą Elżbietą von Glaubitz, która urodziła mu sześćoro dzieci. Po ucieczce Napoleona z Elby zgłosił się jako ochotnik do I Regimentu Kirasjerów, z którym wyruszył do Francji.

Po powrocie z wojny przeniesiony został w roku 1816 w charakterze nadleśniczego do Kwidzyna (Marienweder). Sprawy leśne były tam poważnie zaniedbane, wszędzie królowała bezplanowa gospodarka rabunkowa, nie troszczono się o odnawianie zasobów leśnych, brakowało wykształconych kadr, a dochody z lasów ledwo pokrywały koszty administracji. W tej sytuacji Pannewitz starał się z jednej o racjonalizację gospodarki leśnej według zasad powstającego w jego czasach naukowego leśnictwa i wiele uwagi poświęcał inżynierii leśnej, z drugiej zaś – o zwiększenie liczby pracowników, lepsze ich wykształcenie i opłacanie. Chociaż jego starania nie znajdowały zrozumienia u zwierzchników i w ciągu 15 lat pracy w Kwidzynie nie osiągnął żadnych spektakularnych sukcesów, skutki jego działalności przyniosły po latach widoczne owoce.

Odpowiednie pole do działania znalazł Pannewitz dopiero w roku 1832, gdy w charakterze nadleśniczego przeniesiono go do Opola (Oppeln). Zajął się tu głównie zagadnieniami urządzania lasów oraz hodowli lasów i upraw leśnych, a ponadto problemami ochrony upraw leśnych przed szkodnikami. Zrobił wiele dla utrzymania i powiększania zasobów leśnych i jeszcze przez długi czas po jego śmierci widoczne były w lasach Górnego Śląska skutki jego działalności – przeważnie były one dobre, jednak z uwagi na niekiedy zbyt jednostronne podejście do sprawy hodowli lasów, były też czasem niekorzystne, ponieważ był zwolennikiem gęstego sadzenia, a jednocześnie przeciwnikiem wszelkich cięć pielęgnacyjnych. Jego zasługi uhonorowane zostały w roku 1836 Orderem Czerwonego Orła IV Kl. oraz tymże Orderem III Kl. w roku 1841. W roku 1841 po wieloletnich staraniach udało mu się, „dla rozwijania teoretycznego i prakty-

cznego leśnictwa na Śląsku”, doprowadzić do powstania Śląskiego Towarzystwa Leśnego (Schlesische Forstverein), które odegrało poważną rolę w unowocześnieniu gospodarki leśnej tej prowincji i podniesieniu poziomu wykształcenia kadr w tutejszym leśnictwie.

W roku 1842 przeniesiony został do Wrocławia jako nadleśniczy oraz współdyrektor Wydziału Podatków, Domen i Lasów. Wiele pisał wówczas o starych drzewach i interesujących zjawiskach spotykanych w śląskich lasach, a zarazem informował opinię publiczną o swoich poglądach i zasadach w sprawach leśnictwa. Kochał las i, w przeciwieństwie do swych kolegów po fachu, nie był myśliwym, a udział w polowaniach uważał wyłącznie za służbowy obowiązek. W kwietniu 1857 roku, obchodząc 50-lecie pracy w leśnictwie, wśród wielu innych dowodów uznania otrzymał też Order Czerwonego Orła II Kl. z Liściem Dębu. W tym samym roku zmarła jego żona i odtąd cały swój czas poświęcał sprawom zawodowym i działalności w Śląskim Towarzystwie Leśnym, którego prezesem był od jego powstania aż do swej śmierci.

W marcu 1861 roku, mając już 73 lata, przeszedł w stan spoczynku, ale nadal był niezwykle aktywny, wiele pisał i podejmował liczne podróże po Niemczech i Francji. Był członkiem wielu towarzystw naukowych, a wśród adresatów jego korespondencji znajdowały się takie osobistości, jak np. Alexander von Humboldt. W lipcu 1867 roku podczas wycieczki zorganizowanej w trakcie zjazdu Hils-Solling-Forstverein w Holzminden przeziębził się, po powrocie do Wrocławia stan jego zdrowia zaczął pogarszać się coraz bardziej i 19 sierpnia zmarł.

Ważniejsze prace:

- 1829 – Das Forstwesen in Westpreussen in statistischer, geschichtlicher und administrativer Hinsicht dargestellt. Berlin.
- 1832 – Anleitung zum Anbau der Sandflächen im Binnenlande und auf den Stranddünen. Marienweder.
- 1845 – Kurze Anleitung zum künstlichen Holzanbau. Breslau.
- 1847 – Anleitung zur Anlage lebendiger Hecken. Breslau.
- 1851 – Die Eberesche in den schlesischen, namentlich in den Glatzer Gebirgen. *Verh. Schles. Forstver.*
- 1852 – Über *Chrysomela pini*, *pinicola* und *Trichius octopunctatus*. *Ibid.*
- 1853 – Über das Schütten der Kiefer. *Ibid.*
- 1855 – Der Anbau des Lärchenbaumes, der echten-füssen-Kastanie und der Akazie im besonderen Interesse der Gewinnung dauerhafter Eisenbahn-schwellen. Breslau.
- 1855 – Vorkommen von *Otiorrhynchus niger* F. in der Grafschaft Glatz. *Jber. schles. Ges. vaterl. Kultur* 32.
- 1855 – Über *Sphinx pinastri* L., *Bombyx pini* L. und *B. monacha* L. als Waldverderber. *Ibid.*
- 1856 – Einige den Forsten schädliche Falter (*Liparis monacha*, *Orgyia antiqua*). *Ibid.* 33.
- 1856 – Alte, schöne Bäume. *Verh. Schles. Forstver.*
- 1857 – Über mehrere interessante schlesische Vegetationsprodukte. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 34.
- 1858 – Über mehrere interessante schlesische Vegetationsprodukte. *Ibid.* 35.
- 1858 – Die Schütte der Kiefern betreffend. *Verh. Schles. Forstver.*
- 1858 – Über die Mischung von Kiefer- und Fichtenbeständen, namentlich im oberen Theile Schlesiens. *Ibid.*
- 1859 – Alte, starke, schöne Bäume. *Ibid.*
- 1860 – Alte, starke, schöne und sonst seltene Bäume. *Ibid.*

- 1861 – Merkwürdige Wurzelbildung einer Fichte bei Reinerz. *Ibid.*
- 1861 – Über mehrere Missbildungen aus dem Pflanzenreich. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 38.
- 1862 – Einige Bemerkungen über die giftige Eigenschaft des Taxus. *Verh. Schles. Forstver.*
- 1863 – Die Wälder Frankreichs. Breslau.
- 1863 – Darstellung einer merkwürdigen pflanzen-physiologischen Erscheinung an einer Fichte im gräflich Schlabrendorfer Forst bei Giersdorf. *Verh. Schles. Forstver.*
- 1863 – Über mehrere interessante schlesische Vegetationsprodukte. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 40.
- 1864 – Über mehrere interessante Zugänge zu meinen Sammlungen. *Ibid.* 41.
- 1864 – Über die Knieholtz-Kiefer. *Verh. Schles. Forstver.*
- 1864 – Der Maikäfer-Schaden. *Ibid.*
- 1866 – Über das Vorkommen des Elenn-Tieres in der Vorzeit Schlesiens. *Ibid.*

Źródła:

1857. Amts-Jubelfeier des Königl. Oberforstmeisters Herrn v. Pannewitz. *Verh. Schles. Forstver.* S. 97-104.
- Goeppert H. R. 1868. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 45. S. 105.
- Nowack K. G. 1838. *Schlesische Schriftsteller-Lexikon* 3. S. 102-105.
- Tramnitz A. 1867. *Verh. Schles. Forstver.* S. 237-248.
- Weigelt R. 1869. Ein Brief Alexanders v. Humboldt an Oberforstmeister v. Pannewitz. *Schles. Prov. Blätt. N. F.* 8. S. 416.